

## POVIIDKA O PRINCEZNĚ ZE SEVERU.

Daleko na severu, v hornatém, zasněženém kraji, byl hrad, vysoko na skále mezi lesy, samé tlusté věžičky, zdi z těžkých kamenů, smřčky mu rostly až u čimburň, na dubové bráně mředěné kování a přibité kamčí rypáky, medvědí hlavy s bílými tesáky, a bůvolí rohy. Kolem hradu v půlkruhu zdvíhaly se hory, strmé srázy vysoko až do oblak, na nich svřtily modravé ledovce a bílé sněhy, z houští černé kleče sbíhaly bystřiny a skákaly hluboko přes útesy až dolů do tmavých hvozďů. Na hradě bydlili starý rytíř, ten byl v těch horách pá-nem, vládí všemi těmi vesnicemi, co tam byly rozsypané kolem daleko široko v planině na horském úpatí. Všichni lidé ho měli rádi. Za mlada býval daleko za horami, až ve Syaté Zemi, a když se vrátil, byl už šedivý, ale přece se oženil, měli dcerušku, zlatovlasou, modro-okou dívčinku, ale maminka brzy umřela. Tak milý rytíř sám děvčátko vychovával, učil je od malicka jezdit na koni, lezt vysoko v horách,

Syaté. 889700

G 259-70

OSTRÁVSKÁ KNHOVNA  
FLOSOFICKÁ FAKULTA  
KNIVKARNY J. E. PERKIN  
MHO

2-2-2619

přecházet až na hřebenech hor a po krajích propastí přes ledovce a sněhy — všemu, čeho je v horách potřeba! Když dorosta, honila s tatkem lišky, vlky, i na medvědí hon ji bral sebou, a při tom se starala o domácnost, všemu rozuměla, jak ji stará chůva vyučila. Chodila s ní ráda do sklepa, do spížiny, chladné, klemuté, do komory s plátnem a přizí, často všechno přehlížely, zavářely brusinky, ostružiny, šňapky, nakládaly kančí maso do láku, srnčí do koření, máčkaly sýr, stará chůva vypravovala o mamince, o tom, jak spolu hospodřili, jak kdy bylo mnoho ovcí, jaké zásoby mývaly, jaké hostiny strojily, a princezna ráda poslouchala. Ale přece jen raději sedávala s tatínkem v dlouhé nízké síni u velikého očázeného krbu, když se tak na večer vrátili z honu, v krbu hořely tuště, neštřípané kameny, až uhlíčky prýskaly na kamennou podlahu, psi se svinuli udýchání na svou honu, a tatínek dal domést ještě do konvice světlého červeného vína, rozpoval se o svých cestách, o svých mladých činech. Býval na turnajích, všichni se ho báli jakou měl hroznou sílu, rytíře zdvihl jednou rukou i s brněním, s kým jel na sedání, kazdého s koně shodil. A což teprve, když se plávil po moři, táhli pouští proti Turkům a do Strateho města Jeruzaléma se dostali, boží hrob lhbali! Když se tak rvířil rozpoval, poslouchala čeled ani nedýchala, loučí nikdo neotřal, ani

nezakašlal, bylo slyšet, jak kavky capkají a zobákem klovou do oloveného okapu nad malými okny venku ve tmě Všichni už znali ty podivné příběhy, ale přece se znova zas podívali, když uslyšeli, jak ten a ten rytíř — velice podivně měl jméno — vyjel do štraňků, nikdo se mu postavit neopovážil, měl žluté a modré péro na přilbě a hledí jako vyceněnou káňatí tlamu, kované. Věděli už dobře, jak jejich pán ho spořádal, a že ta tam v komoře dosavad leží jeho vycídná helmice, ale přec jim zas bylo úzko, když popisoval celý ten hrozný boj, z něhož paní omdlivaly strachem. Nejraději však poslouchala princezna, dávala se při tom, jak jiskry plápolají do komína, jak rudá zář pobíhá po horských škorňích čeledi, po dubových sedátkách, po vosnatých obličejích až na očázené trámy ve stropě. Dál za dlouhým stolem v koutech bylo temno, okénky padalo chladné modravé světlo na truhlice u stěn a na cínové nádoby ná policech, ale princezna neviděla nic z toho všeho, přivírala modré, jasné oči a vzpomínala na ty daleké, slunečné kraje. A když přišla večer do své komory, bylo jí, jako by se octnula v tom jínem, lfbenznějším světě. Na stěně komory visel koberec, nikdo neměl takového koberce daleko široko. Tatínek jej přivezl tam z těch dalekých zemí, byl měkkounký a barevný jako světlý mech v lese, a na něm byly vetkané stromy s podivným ovo-

cem, hubení štíhlí psi, paní v dlouhých šatech, až je po zemi vlácejí, rytíři na koních a panosi v přiléhavých nohavících, celý dvůr tam byl vypodoběn. A když měsíc zasvítíl do komory, stříbrná zář padla na ty barevné podoby, zdálo se, že sestupují z pestré, tmavé obruby koberce, sen jako lehounká mlha naplnil komoru, tuště zdi zmizely v mlze, a když se zas rozsvětliho, bylo tu křoví s růžovými a bílými květy, zlatá jablka v korunkách malých stromů, modří a zelení papoušci seděli na římse bílé zdi, a najednou odkludí z dálky v horkém, jiskřivém slunci letěl chumáč bílých koní, uzdy jim svítí zlatem, a na nich sedí jezdcí celí ve stříbrném brnění, barevné stužky jim vlají na ramenou, a kolem jsou pavlány sametem potažené, a na nich sedí dívky, mají vlasy v sítkách sepleté, jen se típytí drahým kamením a perlami, vlají vyšívavými šátečky, a rytíři letí, letí, ale v předu jeden nejrychlejší, jeho kůň ani prach nezvíří po zemi, a mřítí k pavlání, vylietne skokem až nahoru a ve skoku strhne šáteček jedné zlatovlasé dívky s modrýma očima. A princezna prudce dýchá na svém lůžku z medvědí kůže, tváře jí hoří ve snu, poznává tu zlatovlasou dívku, poznává sebe samu, jak se běhne dohř s ostatními, jak všichni hledají toho, kdo vítěz byl, a dlouho, dlouho jej nemohou najít, zmizel kamsi; bloudí za ním vysokýr komnatami, kde se to všady blýská a sví

zlatem a křišťálem, běží po měkounkých kobercích, otvírá vysoké, ozdobné kované dveře, jedny za druhými, ale zase nové a nové pokoje vidí, všudy prázno a temno — Ale pak zas prosvítají světla, mnoho světla, a kdosi zpívá, ne však tak táhle a smutně jako doma, ale vesele a rychle, a ona sama stojí v blíých šatech, dlouhých, až se po zemi plouží, a vedle ní černo-oký, černovlasý hoch v podivném pestřem oděvu, dívá se na ni, až je jí u srdce úzko. Zdá se jí, že je v kostele, a je jí tam velice vedro, až k zalknutí, a takové zarudlé světlo, že až oči přecházejí. Otevře konečně oči a vidí, v komoře ještě tma, u lože stojí už stará chůva s loučí v ruce, přichází ji budít, je třeba čeled vypravit do lesa na dříví. Ty sny bývaly přinecuzna radost; často se zamyslí najednou v čelednicku, když prohlíží přízi, nebo se zastaví venku v horách, zavírá oči a vzpomíná na podivné, rajske sady, na rytíře v zlatě a v brnění — nebo sedá před svým kobercem, hladí jeho měkou srst a prohlíží oděv těch princezen, hledá, jakou mají tvář, díví se hubeným psům se zlatými obojky, až někdy i na domácnost zapomíná.

Tak žila milá princezna se svým tatínkem v starém horském hrade, krátká léta dlouhé, zasněžené zimy se stíhaly, až dorostla ve velkou, krásnou dívku. Daleko široko si vyprávějí zlatovlasé princezně na severu, její síava roz-

nesla po celém světě, až do jednoho království na slunečném, jasném jihu. Tam stál u modrého jezera bílý zámek, celý z hladkého mramoru, s rovinnými střechami, a na těch střechách krásně zahrady, voňavé velké květy podivných barev a ještě podivnějších tvarů, kolem celého zámku samá sloupová, věžičky s barevnými okny a balkony, drahými koberci, ve vysokých komnatách leštěné podlahy, vzácné barevné sklo a bílé nádoby ze slonové kosti, koberce z daleka až z Východu — a daleko kolem do kola jako nesmírná zahrada pláň plná stibruňých olivových hájů, fíkových houští, pomerančových parků, v průzračné vodě plno zlatých ryb s ploutvemi jak netopyří křídla, po stromech rajky s dlouhými chvošty a barevní ptáci, křiklaví papoušci, u zámku stále pro arabské koně, malé pavilony a drobné vesničky, kde bydlili královští sluhové. Kam oko dohlédlo, jen všecko barvami hořelo v tmavě zeleném moři listů, a po modrém jezeře plovaly lodičky s hedvábnými plachtami, a v blízkých skalních stěnách u jezera vinula se široká cesta dál do kraje, kterým vládl král toho zámku.

A ten král měl jen jednoho syna. Když ten syn dorostl, zachtělo se mu podívat se do světa, jak lidé žijí. Ale král si ho zavolaal, povídá: „Něc to, můj milý, k čemu bys měl jen tak do světa jít, po lidech se dívat — mám tě, dý modrý pokoj, tam jsou samé dívky vymalo“

Tu máš klíč a jdi se podívat. Kterou si vyběřeš, za tou do světa půjdeš.“ Milý princ byl rád, co uvidí, vzal zlatý klíč a šel Otevře duobové dvěře a vidí veliký sál, barevnými okny padá světlo z parku, a po stěnách plno podobizen ve zlatých rámcích. Samé princezny libezné, v drahých šatech, v krajkách jako z pěny nabraných, malé, česané psíčky na klíne, na bohatých křeslech sedí v krásných komnatách, hledí naň veselýma očima, až je mu úzko u srdce. Všechny nastrojené, vznešené — jen jedna v koutě se mu zdála podivná. Vidí zasněžené pole, na něm vysoký mrak, a pod ním stojí dívka s velkým huňatým psem, prostě šaty jí vlají větrem, zlaté vlasy poleťují kolem čela, a sívě usmívavé oči tesklivě hledí do dálky — jak jí uviděl, hned byl milý princ všecek nesvá, hned si pomyslí, že jnam nepůjde, než do té bílé země, uvidět tu princeznu. Ale když přišel ke králi, zvěstoval, co uviděl, král se zarmoutil, povídá: „To je podivná věc. Tolik veselých a vznešených dívek jsi viděl z našeho slunečného, jasného království a právě tu smutnou ze severu jsi vyyvolil. Ale, co je dělat. Jdi ra abys se štasten vrátil.“ Dobře jej na cestu ypravil, kázal zavolaat starého myslívce, který byl z tam té daleké severní země. Myslívec přišel, vysoký, hubený, tváře hnědé a rozrytá, malé sívě oči hledí smutně, šedivě plavé vlasy padají mu na uši s malými kulatými naušníci.

Jak uslyšel, kam má jet, všecek oživil. Hned odběhl připravit prince na cestu, celé dny měl co dělat než sehnal vzácné kožešiny, těžké boty kované, houně, celou výzbroj na zimu. Princ se smál, těm podivným věcem, nebyl zvyklý než v hedvábi a v sametu chodit, měké krajky u košile, botky saňanové, zlatem vyšívanou čepičku v černých vlasech, a tu takové přípravy. Ale

rádostný myslivec sháněl a vykládal, jen už aby byl na cestě. Tak jeli olivovými sady, zelenými vinicemi, říčkovými háji dlouho, až projeli také širými lány žlutého obilí, bukovými lesy a dojeli k vesnicím, kde ze dřeva staví, doškami střechu pokrývají, kde na políčkách se modrá ledý len, červená bíle poprášená pohanka, a žlutá chvoštnatá proso. A pak nadešly dlouhé, smutné smrkové hvozdy, kde sedávali v chladných nocích u vřkých, čadících ohňů, skalnaté úžlabiny a pahorkaté pláně, kde bylo v dáli vidět na obzoru jakoby bílé mraky, ostře ozubené, se skvělými blyskavými obláčky — zasněžené hory. A jednou ráno princ vyjde z hory, kde byli přes noc, vidí, široko daleko bělá se to před ním, nikde nevidět než bílý, jiskřivý sníh. Nabral si ho, podivil se, jak je hebký, jako nejkrásnější samet, a přec tak studený, jak je načechraný a něžný, a přec tak mazlavý a rozteklý, jak se ho dotkne. Princ vrátil se do síně, třásl se zimou, ale byl velice veselý, že jsou teď v zemi, kde bydlí jeho prin-

cezna. Dobře se na zimu opatřili a její dál, až dojeli k té nesmírné pláni mezi horami, a uviděli hrad na návrší s vysokou věží, a hrad ní v skvělém slunci hejno holubů vysoko nad střechou a hluboko pod osvětlenými, bílými, botky hor v chladném, čistém vzduchu. Zatroubili na zlaté trubky a rozjeli se ke hradu.

Princezna stála právě v nádvoří, prohlížela malá, nemotorná štěňata. Pozorně je brala za kůži na hřbetě, ohledávala dlouhé chlupaté uši, ohmatávala široké, měkké tlapy, zatím co psice, silného horského plemene, skákala jí k rukoum a lízala je horkým červeným jazykem. Krásní psi to byli, ale princezna po chvíli na ně zapomněla, zahleděla se kamsi, vzpomínala na své zlaté sny, v tom, co slyší — trubky zvučí vysokým jasným hlasem: kdosi jede. Vyběhla po kamenných schůdkách k střílně ve zdi, hledí, v dáli jede chumáč jezdců, jen se to blyská v slunci, sníh stříká z pod kopyt černých vysokých koní, a v předu letí rytíř, tak jak ho vídala ve snách, a všichni za ním po široké cestě k bráně. Chvilí zůstala stát, nevěděla, jestli se jí to v té skulině hradní zdi neobjeví její sen, neison-li to jen nějaké barevné světlo stíny, které se v noci tiše honí v její komoře, ale když starý hlasný nad branou vyšel a zaduněl na svůj těžký, bůvoří roh, a když zaslechnla, jak skřípou veřeje staré brány, lekla se, utekla do kuchyně, chytila chůvu kolem krku a pak ji

zatáhla sebou honem do své komory. Starý rytíř zatím pořídně uvítal mladého prince, kázal její zavěsti s druby do pěkných komnat, do krbů naházet celé kameny, prostrít kože na kamennou podlahu a ve velké síni připravit křesla, rozéhat dost smolných loučí z voňavého dříví severní sosny. Myslivce zatím už byl v stájích, opatřil koně, každého objímal, mluvil s čeládkou její rodnou řečí, vyptával se kde nã koho, kamarády od malíčka, kdy ještě byli hoši. Skoro litoval, když byl pak povoláný nahoru do síně; tam už byla princova družina pohromadě v nejkrásnějších šatech, drahé kamení plálo na šatech i na zbrani, hedvábí jen šustilo o samet, jak živ nebylo tolik krásy a tolik bohatství v té staré klenuté síni se začazeným stropem. Všichni čekali vážně a slavnostně kolem velkého dubového stolu, až přišel rytíř; oblékl svůj nejpěknější kožíšek a přivedl princezu — měla jen šedé, krátké šaty, zlaté vlasy na rychlo zapletené v korunku, bílé tváře jen jí hořely krví. A když princ vystoupil, prosil rytíře jménem svého tatínka, jeho starého druha, ještě když táhli k Božímu hrobu, aby mu svoji deernuší dal za ženu, zaplakala, nevěděla proč, schovávala tvář tatínkovi do kožícha; ale když se jí ptal, slibila ráda, hned podala princí ruku, vlékla si krásný prstének a nevěděla co po ní radostí, že se jí její sen vyplní. Tatínek tak si vzpomenukl na staré, krásné časy, na

svého druha, na ty dálné země — div že nezal slzel. Vsudy hosty provedl, kázal vystrojit hostinu — jak živi nejedli taková masa a takové husté omáčky — a po hostině sedl si kolem krbu, mladí muži pozorně poslouchali starého bojovníka, jaké on válečné činy provedl, jak se v mládí vyznamenal — jen že princezna už ne poslouchala, už nesmlia o neznámém rytíři — drželi se s princem za ruce, dřivali se, jak vyskakují jiskry na méděné lvy, ležící u krbu, princ zmyšlel, aby už měl princeznu doma, a princezna se bála, aby se ze sna neprobudila, také by byla chtěla nejráději hned ujet. A starý rytíř vypravoval, smolné louče praskaly, stříbrné džbánky chrastily, psi tence vyštěkávali ze spaní — slavně uběhl ten památný, veselý večer. A pak nastaly krásné dny, kdy se o překot chystaly svatby; stará chůva sotva na nohou stála, co se napakla a navařila, třeba že jí princezna otácel, div sãm dříví nešlípai; švadleny šly, pacholci koně strojili, až na konec v malém kóbrně dzbánky chrastily, psi tence vyštěkávali ze spaní — slavně uběhl ten památný, veselý večer. A pak nastaly krásné dny, kdy se o překot chystaly svatby; stará chůva sotva na nohou stála, co se napakla a navařila, třeba že jí princezna otácel, div sãm dříví nešlípai; švadleny šly, pacholci koně strojili, až na konec v malém kóbrně dzbánky chrastily, psi tence vyštěkávali ze spaní — slavně uběhl ten památný, veselý večer.

ráno vystrojili krásné saně, v předu s vyřezávanými perlami jí zavěšili do uší, na krk, do zlatých rannou vlčí hlavou, bílými kožešinami vystlané, vlasů, jen jen hořely, a princezna úzascem, rannou přistrojili koně a vyhrnuli se z brány, veliký dosti na domov ani nevzpomněla, ani jí nebylo žádání sbor, letěli směhovou plání až hluboko lito, když odvedli jejího malého huňatého koně do černých hvozdu. Starý rytíř se svou čeledí mlka a vysadili ji na vysokou bílou arabskou jel, stále jel, nemohl se rozloučit se svým klisou, když schýřali její huňaté obrovské psy hosty. Jact to byli krásní lidé, jak uctivé po a přivázali na řetěz, vedli je kdesi vzadu za slouchali a jak mluvit znali! A teď bude zasnívodem. Dívala se jen po kraji, po zástupcích pusto, a i jeho zlatovlasá dcerniška zmiř, od černoookého lidu v pestvých šatech, který se jede se svým mužem. Starý rytíř hrozne si zak ní tlačil, radosti tančil a zpíval, stále se jen teskní, když stannu, aby se rozešli; ale když prince vyptávala, a občas se tryskem rozjela viděl, jak princezně svítí modré oči, jak máivé vavřimových hájích, jen aby již brzy byli se ohlédá na zad k starému hradu, kde vyrostla doma. A když vyjeli na skalní stěny nad jezezpomysli si, aby jí radost nekazil, rozlouchili srem a tryskem letěli po široké cestě nad bivele, a rozjeli se, jak kdyby to bylo jen málym srázem až dolů k bílým zámekům, zdálo se chvíli. Ale doma, kde v staré sni zapomněli, že je to ráj. za živa jí daný. Starý král rozedlat oheň v krbu, kde všude bylo prázno nich radostně uvřtal, slavné hostiny byly vyčerno když zmizeli ti mladí, veselí druzi, starstrojeni pod širým nebem v zahrádách a v hedrytíř odešel do dívčiny komory, sedl na jekřábých stanech, po jezuru pluly loďky plné lůžko, dval se na koberec na zdi: připadal mparových ohň, všude hráli na mandoliny a ořelý, vybledlý v denním světle, barvy oprchaloutny, zpívali libeznými hlasy rozkošné písně, třásně olysale. Pak zahlédl malinké, těžké hea princezna v osvětlených komnatách se proské botky; pohozené na podlaze, a tak mu sipházela s princem mezi vznšenými paními, tecky do šedvých vousů, které klonily před ní hluboko hlavu a klopily

Princ se svou dívkou jel, jel, pospíchali, a černobré oči, vítaly ji jako svoji pannonici. dlouho to trvalo, než sjeli s těch hor a teďtak to trvalo dlouhý čas, princezna všechno cizími kraji až domů do své země. Tam už jehrohlížela, probřhala parkem, krmila rybky, čekala na hranici; krásné šaty by, pro princeřála si s křečkými ptáky a s bílými chrty, nu nachystány, jen svřtily šustivým hedvábimčila se vysřvat zlatem a hedvábím, zpívat, hrát bílými krajkami, zelené drahokamy ve zlatěta loutnu z tenounkěhu, voňavého dřeva, vyřká-



čianého perletí, nemohla se vynadívat na všechnu ty šperky, krásné šaty, co jí pářily, celý de měla práci se zahradníky, krejčími, ševci, s všemi, co pro ni pracovali. A občas, když jí zdálo, jakoby jí nebylo dosti volno v bílém zámku a v zeleném parku, osedlali koně a rozjeli se do polí. Princezna oblékla těžkou rukavičku z hrubé kůže, a šťhlý šedý sokl se zlatým kroužkem na špičnaté noze zařal křečovitě ostré paráty do prstů rukavice, houpal se jí na ruce, upíat za hedvábnou zelenou šňůru, a na malé hlavice nād křivým ostřím zobákem měl malou helmíčku s pestrým choilkem peří, která mu zakrývala oči. Vyjel chrti tančili jako blázniví daleko v polích, když sokolovi byla snáta helmíčka, rozhlédl s zlyma, skleněnýma očima, rozlétl se do mo drého horkého vzduchu kamsi za volavkou, pak se s ní rval vysoko v horícím slunci, bí se zobáky a spáry, až volavka uklouvaná s rozbitou hlavou a roztaženýmna tenkýmna nohama, sítla a uhodila sebou těžce do prachu na cestě. Jindy rozjeli se za chrtý, dřivali s jak zdvihli kděsi zajíce v brázdě, jak za ní letí po rovině, přemetají se přes šedé zrátko když klíčkují a mete zas dál ve velké oblouku, jak si její nadhánějí, stahují stáí kratěji jeho zoufalé skoky, až on najedno zabřeští v strašné tlamě bílé, udýchané fenu Princezně se to líbilo z počátku, dřivala se be

dechu na ten nerovný zápas, ale brzy jí to omrzelo; nevěděla proč, ale vzpomínala přitom, jak její tatínek stojí ve sněhu s ocelovou sekerou sám proti medvědu, jenž, pracký vzhůru, se na něho žene, a jak se tak bíjí, jako muž proti muži, až konečně leží dřavec na sněhu s přetátnými tlapani a roztržitěnou lebku. A když si vzpomněla na tatínka, počalo se jí stýskat, tak podivně, sama tomu nerozuměla. Tak krásně bylo kolem, věčně jaro, všechno měla, na co jen pomyslit mohla, a přece taková tesknota strašná. Z počátku nebylo ani tak zle, jen tak občas viděla tatinka jak sedí sám u krbu, hlavu sloněnou, nemá komu by vyprávěl o svých čirech, a pak přichází stará chůva, cosi hledá, nemá koho by učila, jen tak sedí ruce v klíně a vzpomíná, co dělá její zlatovlasá dívka. Ale pak bylo hůř: na všechno si vzpomněla, i svoji kormoru viděla, i ten starý koberec, co tam visel, jí vstupoval na mysl, viděla její před sebou, a najednou se jí zdálo, že to bylo cosi jiného, co vídala ve snu. Jinak to cítila tehdy, když se vracela udýchaná dlouhou jízdou na malém svém koniku v hubbokém sněhu, když na rychlo chystali si sruu k večeri a pak se rozházeli po věceři po tmavých točících schádkách do svých komor, a psi škrabali na dveře, chtějí dovnitř do teplého rokoje na houni ke krbu. Kde jsou asi ti její družci, co



je přivedla sebou a na ně zapomněla? Až ji to zabolelo, že o nich nevěděla; běžela širokými schody, vzdušnými galeriemi, pískovými cestičkami až daleko kamsi na zad, kde byl čelední dvůr a za ním jakési chudé stáje.

Tam stál huňatý koník, tam spali na řetězích velcí psi, všichni hubení, zlí, že se o ně nikdo nestaral, nikdo jich nečesal, nikdo jich nelaskal, jen občas přišel starý myslivec, když měl po práci, poškrábal jich po hlavě, vzal je sebou do lesa. — Psi, jak uviděli paní, přetrhali řetězy, koník se utrl od žlabu, a všichni se k ní vyřítli, až jí krajky na šatech pošpinili a potrhali. Ale ona na šaty nedbala, sedla si k nim, brala je kolem krku, hladila je po srsti, mluvila k nim, tak jí bylo líto, jak jsou zanedbaní. Potom přišel odkudsi myslivec, tomu si požalovala po své rodné řeči, vyprávěli si o horách, o těch jízdách po sněhové pláni, až se oba rozplakali. Od té doby se princezně ulehčilo; všechny šperky odložila, jen šedé šaty zas nosila a denně chodila tam mezi svoje známé si postesknout. Ale už to nebyla ta zlatovlasá princezna jako tam na severu; hubená bleďá dívka, vlasy suché, jako len, ovinuté v pletencích kol hlavy, a na průsvitných vpadlých tvářích červený nádech. Její pevné malé pěsti zhubly a seslábly, chodila těžce a unaveně, a modré jasné oči se neleskly. Princ staral se o ni něžně, nevěděl

co jí trápí, chodil smutný, nosil jí šperky, vykládané pasy, rukavičky drahými kaménky posázené, vzácného psíčka s hedvábnou srstí, opítku co uměla se procházet, u stolu jist, na bubínek bubnovat, ale princezna jen se na něho smutně smála, a po chvíli zas odešla tam za čelední dvůr. Princ jednou ji uviděl, jak mluví s myslivcem a zdá se veselejší. Hned si ho povolal, ptal se ho, co je s princeznou. Myslivec se díval do země, mlčel, až po chvíli povídá, že stesk, to je možná věc, i silný chlap podlehne jako srpem podřátý, jak si zamane vzpomínat na hory, na sníh, věčný led, na dlouhé večery u červeného ohně v krbu, když venku mrzne a měsíc svítí na sněhovou pláň. Princ užasl, jak by mohl někdo tam po tom kraji toužit, kde on sotva že na živu vydržel zimou. Hned se šel princezny zepat, křásně uměl mluvit, pěkně se jí vli-choťl, rozuměl již co jí trápí, proč s ním štastna není, až se princezna rozplakala, přiznala se, že se jí stýská po těch sněžných pláních tam na severu, po jejím starém hrade, tak že byl princ všecek nesvůl. Dlouho chodil nevědě, co počít, až mu starý král poradil. Kázali po celé zemi všechny mandloňové stromy vykopat, kde kdo byl, každý musil do práce, celý park kol zámku vysekali, daleko široko kam oko dosáhlo všechny stromy vykáceli, pláne zarovnali, domky poborili, a všudy

nasázeli husté řady mandloňových stromů. Princezna zatím hasla v zámku jako bílý plamen. Nevycházela, jen polehávala na zlatých lůžkách, vzpomínala a mlčela. Ale když to bylo všechno hotové, a mandloně rozkvetly bílým, lehounce růžovým květem, princ vyzval milou princeznu vyjít aspoň na plochou střechu zámku na procházku. Vyšla s ním, a hle, co vidí: kolem do kola jediná bělouňká pláň kvěťů jako sníh, kam oko dosáhne, a lhběznou vůni jen dýchá ten sníh v horkém vzduchu. Princ se těšil, jak se princezna rozveselí pohledem na ten vonný sníh, na domov si vzpomene, ale ona ubohá, jak se rozhlédla, na domov vzpomněla, tak jí žalost stiskla srdce, že se svezla do kolen a zašklakala. Snesli ji dolů pod kvetoucí a vonící stromy na hedváb-  
né lehátko, lékaři přiběhli, ale pomoci nebylo. Všechno jí propustila, jen prince poprosila, aby u ní zůstal, dal zavolat starého myslivce, jejího koníka dovést a všechny psy, volné, bez řetězů. Když k ní došli, tiše, cítili, cosi se děje, pohládla koníka i psy, všech jich světila starému myslivci, aby je sebral, dovedl je zpátky k jejímu tatínkovi, vyřídil pozdravení, a aby mu řekl, že vždycky byla šťastna, její sen se vyplní, ale zít je možná jen doma v rodném kraji. A když princ byl smutný, že ona k němu lásky nemá, myslivci se světlě usmála se ještě krásnými, suchými rtíky, za-

thalala nejmladšího psa za ucho, řekla princí: „Ach tys můj, mám tě tak ráda, jsi můj zlatý, drahý, ale on, to je kus té mé otčiny tam daleko na severu, tak jako můj koník a moji psi věrní. To je to, co jsem opustila, co nemí pro tebe, ale já bez toho nemohu žít. Teď, když umírám, cítím teprv bolest, že musím opustit tam ten život. Tebe je mi líto, že budeš pro mne plakát, jsi tak milý, tak hodný, ale přece bych tak ráda zpět — ach tak ráda!“

Na druhou noc vyjely po modrém jezeře velké lodi z voňavého dříví, s hedvábny mi plachtami, jako velicí draví ptáci s ohnivýma červenýma očima, a na té největší stála skleněná rakev, zlatem kovaná, v ní ležela vyhublá, bílá princezna v bílých šatech z hedvábí, usmívavé rtíky přísně stažené a zlaté vlásky propletené perlovou korunkou nad voskovým čelem. Modré oči zavřeny, hubené prsty těsně sepiaty. Tak jí vezli v smutném průvodu do mramorové hrobky na ostrůvku uprostřed jezera. A zatím co tichou noci ve vonném moři mandloňových květů hořely pochodné a kvěly žalostné zpěvy, klusal starý myslivce na huňatém koníku s houřem velkých psů tam na sever, k starému zasněženému hradu, kde sedí v dlouhé, pusté síni u krbu starý tatínek, stýská si, že je sám, ale těší se, že se jeho zlatovlasé dcerušce její sen vyplnil.

## POVIDKA O PANNĚ KRÁSNĚ LILIANĚ.

Byl jedenkrát jeden princ, cosi se nepohodl doma, šel do světa, podívat se, jak lid žije — na zkušenu. Přišel k jednomu stařečkovi, ten měl velikou zahradu. Prosil ho, aby mu dal nocleh, že už je pozdě večer, že je hladný. Stařeček ho pro lásku boží přijmul, povídal, že u něho může zůstat, kytky zalévat a záhonu okopávat, jen do bezového houští že nesmí jít, a na podzim že dostane výslužku. Tak milý princ u něho zůstal, v zahradě plel, štěpoval, stromky přivazoval, až jednou, když ten bez íbězné voněl, se mu zachtělo podívat se, co je v tom bezovém houští. Vešel tam, jde, prodírá se listím a těmi modrými hrozny, až dojde na loučku, kolem kvetou srdíčka, a uprostřed té krásné louky přýští silný pramen, vedle něho je mostek. Schoval se pod ten mostek a tu víd, přítelnou tři bílé holubice. Ta jedna měla zlatá pírka v křídlech. A jen doletěl do bezu a spustily se na zem, byly to tři panny, a tá nejmladší měla zlaté vlasy, ve-

lice byla íbězná. Myly si nohy v pramenu, česaly si vlasy a zpívaly. Když slunce zapadlo, zase odletěly. Milý princ byl všecek nesvůj, stále na ty dívky myslil. Když listi opadalo, stařeček mu poděkoval ze služby, ptal se ho, co je důzen. Princ povídá: „Nic jiného, než jednu tu holubici, co má zlatá pírka v křídlech.“ Stařeček se zarmoutil, velice ho prosil, aby toho nechal, že bude nešťastný. Ale když princ jinak nechtěl, tak mu ji dal. Tak milý princ si ji sebral sebou do kočáru, a jeli domů. Ale ten stařeček mu dal skřínečku, a v té skřínečce byla ta zlatá pírka. Ta měl dobře opatrovat, co by jich ta dívka nenašla.

Tak dojeli domů, ke králi a královně, a princ dal skřínečku schovat mamince, velice ji prosil, aby jí jeho žene nedávala. Ale královna byla ráda věděla, co je její snacha zač, tak jednou v zimě princ šel na hon, a princezna si česala vlasy. Stará královna se jí podívovala jaká je krásná, povídá: „Ach, jaká bys asi krásná byla, kdybys svoje zlatá pírka měla!“ Také jí je hned donesla. Ale princezna si vzpomněla na svoje sestry, zasmutnila; jak ta zlatá pírka vzala, hned se v holubici proměnila, vylétla na zasněženu věžičku, povídá: „Pozdravujte svého syna, že si špatnou hlídacku vybral, a dřív mne neuvídí, dokud nessedere železné střevíce, nedojde na skleněné zámky se zeptat po princezně Lilianě.“ Princ přišel domů, velice byl

smutný, hned si dal dělat střevice železem pobité, dal se na cestu, hledat svoji princeznu.

Šel velice dlouho, už dávno roztály sněhy v kraji, až přišel huboko do hor, dral se hustými lesy, sedral střevice na příkrých srázech, v ostrém štěrku, ledu a kamení, a když se vydal z houští, vysoko v horských šttech, viděl zář před sebou, skleněné zámky se to blyští v skalách, až mu přecházel zrak od té krásy. Tam bydlila baba zlá, čarodějnice škaradá. Hned ho líbezně přivítala, do zámku sebou vzala, povídala: „Pekně vítám, synku milý, však vím, co tě sem nese. Hned si svou princeznu odvedeš, jen co mi práci vyvedeš, chýba, když nevyvedeš, o hlavu kratší budeš.“

Tak na večer byl princ smutný, díval se na snhavé hory a na sněhy, jak růžové svítí, a vzpomínal na svoji princeznu Lilianu, nikde jí neviděl. Na druhý den ráno vyšel, a baba už čeká na prahu: „Pekně vítám, synku milý, tak tady máš dřevěnou lopatku a tady dřevěné kladvečko, co bys mi zámek postavil tam na vrchu hory z zlata a drahého kamení, a střecha ať se z ptačích křidel duhou svítí, až bude slunce zapadat.“ Milý princ šel smutný, drápal se hubokými žleby, brodil se sněhem, děl si ruce o skály, až vylezl na horu. Pod ním táhla mráčna, daleko široko vidí hory, moře, pěšinky a městečka v kraji, pomyslí si, jak já ubohý

v té pustatině mám zámek stavět? Ale tu vidí v poledne, kdosi po sněhu pobíhá, po skalách skáče, ještě si kytičky trhá, princezna Liliana mu nese oběd. Tak se spolu potěšili, a když se najedli, položil si jí hlavu na klín, hladila ho po vlasech až usnul. A když usnul, měla na prstě malý prstének, zlatý s ohnivým kamenem. A jen ruku zdvihla, a už stoupaly zdi ze země, zlato a drahé kamení jen se svítilo, a chu svými křídly, že zářila jako duha. Na večer baba vyjde, vidí, na vrchu hory, zámek lesem hoří. Neřkala nic, ale pomyslí si, že tohle není samo sebou, zmyšlela, jak by prince zahubila. Přišla noc, měsíc vyšel nad střídlné a černé skály, hvězdy se třásly na horském hřebenu — kdosi klepe princ na okénko. Otevřel, vletěla holubička, změnila se na princeznu, povídá: „Můj milý, je zle, zítra má být hostina bojí se nic. Dív než se rozední, utečeme; já budu holubice a z tebe udělám snítku zelenou.“ A tak také udělali. Na úsvitě, hory ještě byly blede měsíčním světlem, z okna těch skleněných zámek vylétěla holubička, nesla zelenou snítku v zobáčku a letěla dolů do kraje. Sotva vyšlo slunce nad horou, klepala baba u prince na dveře, nesla mu snídání, dobře tam jednu nadrobila; ale když vidí, princ je pryč, hned si pomyslí, co se stalo; zavolala jednu dceru,

přísně jí naporučila sednout na oblak, letět za nimi, chytit tu holubici.

Ale ti zatím letěli, až najednou princezna povídá: „Můj milý, neboj se nic, oblak letí za námi.“ Tak se udělala šipkovým keřem na skále, a jeho červenou rúží na tom šípku. Obláček přeletěl, holubice neviděl, vrátil se zpět, neviděl nic, jen šípek s rúží. Baba byla zlá, „vždyť to oni byli!“ Hned poslala tu druhou dceru na mraku jich dohonit. Ale oni zatím letěli hloub, už nad sosnovými lesy, až našli jednou dívka zas povídá: „He, můj milý, už zas mrak letí.“ A tak se udělala kapličkou — jak tak boží muka bývají v horách — a jeho jako poutníka, klečel před ní. A mrak zas přeletěl, šípku nikde neviděl, vrátil se domů, že šípku není, jen prý boží muka tam stojí, a poutník před nimi klečí. Baba zas byla zlá, „ale vždyť to zas oni byli!“ A hned se samadala v let. Ale ti už letěli hluboko nad vesnicemi v údolí, a za nimi takový hrozný žlutý mrak se valil, už jich nedosáhl, a tak ta baba zlosť praskla, až ledové kroupy a sněh celé údolí zasypaly.

Zatím princ s princeznou se dostali šťastně až domů do toho království. Doletěli až k tomu prameni v bezovém houští, střeček už nebyl na světě, chaloupka byla opuštěná, zahrada celá zasná, jen bezy křetly a voněly krajem. Mláď princezna byla unavená, prosila, aby ji

tam nechal a šel napřed sám pozdravit rodiče, ale maminku aby nešál. Tak milý princ přijde s ní, všichni jej se slávou vítají, ale on se mince to nedalo, přišla k němu když spal, „ach, proč bych já svého synka milého polbit nemohla.“ Sotva ho však synka milého polbit nepomněl, jen se pak na hostinách bavil, po hostinách jezdil, a kde která bohata princezna byla, maminkou se radil, jak ji dostat za ženu. Tak naši jednu, ta měla peněz, že je celé dny a celé noci na čtvrtce měřil a nikterak do svatby naměřit nemohl. Tak uchystali svatby takové slavné, že i pasáci v horách a uhlíři u mlířů v lesích o těch přípravách povídali, a na konec jeli šesti vraníky v zlatém kočáře do kostela.

Tak jedou, ale cesta je vedla přes jeden mostek. Když přijeli na ten mostek, koně nechtěli dále jít, všechno bylo marné. Princ se dívá dole pod mostkem je pramen, u pramene bezy, zové houští, a tam stojí dívka se zlatými vlasy a s modrýma očima, pere prádlo, dívá se na něho.

Zavál vítr, zanesl na mostek vůni modrého bezu, a princ si vzpomněl. Líhána zdvihla ruku, koně zas zabrali, ale princ křikl, zastavil, slezl s vozu, seběhl dolů, vzali se s dívkou za pasy a odešli do bezového houští, víc o nich nikdo neslyšel.

## DAUGHERTA.

Na šedivé stepi bydlil v rezném stanu otec se synem; pásli stádo koní, stěhovali se s pastviny na pastvinu. Když syn dorostl, dal mu otec bláého hřebce, kalenou šavli, zlaté peníze v pytlíčku z hadí kůže, a pravil:

„Peníze jsem sňal matce s krku, když umřela, kůň je hříbě z mého koně, šavle stará v našem rodě. Jed do světa, hled si koně, hled si šavle, dvěcí přízeň nehledej!“

Syn vyseel na koně, jel stepí na západ, až dojel k zvětralemu hradu u jezírka. Před hradem stála chalupa:

V lomenici makovíce,  
pod okapem kukniče,  
kolem dveří suché roští,  
za komínem netešek květ.

Bydliia tam baba stárim černá, svraskalá jak sušená hrůška, dobře jej přivítala, ale povídala:  
„Duše nešťasná, na smrt jsi přijel.“

Data mu vody, prosné kaše, na večer přišla z hradu krásná dívka. Daugherta lože připravil. Na druhý den na úsvitě babě poděkoval, sedal celi se do svého hradu. Jak ho uviděli, na něho vyjeli, utkali se u jezírka — všech jich šavli posekal. Pak se vrátil do starého hradu, bydlil v něm s Daughertou, jezdil na lov, dívka chodila k babě, nechala si zaplétat kovové černé copy, leštit tenounké nehty, barvit srostlé obočí, vyprávět o dalekých mořích, zlatých zámčích, velikých městech. A s večera vycházela na plochu střechu hradu, dívka se do stepi, jak v slunci hoří.

Jednou přijeli k chalupě jezdcí v barevném hedvábí, plní zlata, drahého kamenu, požádali vody. Ale když uviděli dívku sedět na plošině hradu, vptali se baby, a jeden z nich, šedivec, sesedl, došel k ní do hradu, poklonil se až po pás, pravil, že je kupce, prosil, aby směl ukázat své zboží. Daugherta se smála, neměl uká-kupovat, ale kupce rozeplal pod šatem měkký pás z opicí kůže, převázaný zelenými hedvábnými šňůrami, provlékanými místo spon tyčinkami kamene měsícového, se zlatými havičkami. Porozvažoval osmeré klíčky, a uvnitř pásu byly v růžovém listí hedvábné uzlíčky s barevnými kameny, bledými perlami a kapkami diamantů zavššených v drobouhlných sířkách z bílých žmí; zlaté mince a v nich zalité safiry, řezané



kameny a obrázky ze slonoviny. Ze škatulek sandálového dřeva vybíral šedivec drobounké balíčky, a když je rozbalil, kypěla kolem dívky barevná průhledná pěna šustících látek jako lesklá oblaka. Daughertě zašobely modré oči, zbledly tvrdé, vlnké rty, a růžové hnědé, průsvitné chřípí se jí zachvělo. Sedla na rohožku, a stařec jí sypal barevné jiskry do tuhého klína, vyprávněl o bílém mšitě se zlatými báněmi, o pestrých palácích v olivových hájích a o stárech králi, jemuž desetkrát deset tisíců černých otroků rýžuje zlato v širokých řekách, loví perly v hlubokých mořích, kope drahé kameny v tmavých dolech, jemuž desetkrát deset tisíců blížích otrokůň hlídá bouře na morušových stromech, přede a tká barevné hedvábí, šije průhledné krajký. A stařec prosil, aby šla s ním k moonému králi, aby jí mohl dát všechna svá bohatství.

Daugherta poslouchala, oči zavřené, ale když zdvihla brva a pohlédla do stepi, zakouřil se na obzoru šedý obláček, přiletěl jezdec, a hoste vyjeli na něho. Utkali se na stepi u jezírka — všechny šavli posekal. Ale když dojel v roztrhané byl stařec pryč, jen kamení svítilo v roztrhané rohožce, barevné hedvábí se plouhalo po zemi. Daugherta vyšla mu vstříc, omýla mu nohy, usušila, přinesla prosné kaše, sedla si u něho. Když dojedl, pravil:

„Zahod kamení a hedvábí roztrhej. Není jině

radosti, než cítit moc nad mužem ve svém srdci. A srdce ženy slábné, dřívá-li se na třípytivé věci.“

Daugherta se usmála, hladila mu čelo, až usnul, potom sešla k babě do chalupy, šly prohlížet pobité bohatýry. Leželi na slunci v krvavém hedvábí, dásně vyceněné, oči scvrklé, chlu-paté mouchy lezly po blížích zubech. Daugherta prohlížela vzácná roucha, pravila:

„Ach, bábo, babičko, jaký je můj hoch silný — v čem asi vězí jeho síla?“

Baba se zamračila, pravila:

„Hled, at tebe neuvidí bez šatu — hned od něho odejde jeho síla.“

Dívka se zasmála, odběhla k jezírku, odložila vlněný šat, zaplétala nad vodou drahé kameny do černých vrkočů — až se její hoch probudil, dívky nenašel, vyšel k jezírku rozpásaný, zahlédi ji bez šatu — hned ho opustila jeho síla. A z hradu vyšel šedivec, pobil ho křivou šavli, nechal ho ležet za mrtvého. Daugherta oblékla hedvábné šaty, průhledné závoje, vzala bělouše, zlatou šavli, odjela s šedivým kupcem k jeho bohatému králi.

Baba jde večer pro vodu, vidí nebožtíka v krvavém blátě uváleného; dovlékla ho do chalupy, umyla, vářila masť, vázala rány, dávala mu pít koření, až se vzpamatoval, své síly nabyl. Ale, jak se uzdravil, chtěl jít do světa.



Baba mu ušila zíměný chalát s kápí, pravila na rozloučenou:

„Tvoje dívka šla k bohatému králi v bílém měšče se zlatými báněmi, do pestrých paláců v olivových zahrádách. Hledej koně, hledej šavli, dívčí přízvě nehledej!“

„Sel, až došel do bílého města, chodil skvělými paláci, žebрал, tak dlouho se tam toulal, až ho všichni znali — chudý poutník, v kápí chodí, pokání činí, almužnu prosí.“

Král měl vyjet do boje, na širokých dvorech stojí vojsko. Daugherta sedí mužsky na koni; třpytí se na slunci zlatem, hedvábním, drahými kameny, zdvihá hněvivé obočí: král nemůže vysednout na bílého hřebce, tasit zlatou šavli, marně se zlobí, křičí:

„Kdo bělouše ztroť, šavli vytaší, pojede za mne s nekrásnější dívkou do boje.“

Ale marně skáčí muži na divokého bělouše. V žhavém slunci vedle Daugherty stojí poutník, směje se z pod kápě, když bělouš vřící lidská těla po dvoře. Daugherta hledí na rozdapaná šlehe hroším bičem poutníkoví do tváře, křikne se zlým smíchem:

„Tak aspoň ty, žebravý lenochu, skoč na koně, nahrad mi mého hochy!“

A poutník tiše hvizdne, kůň stane — na koni jezdec s tasemou šavli v ruce. Chytl za dívčín cop, trhl, tal šavli, zatočil krásnou hlavou, a

zmlizel, jako šedý obláček plynul za olivovými sady daleko na obzoru.

Letí, letí stepí až k chalupě u starého hradu, baba sedí na zápraží, loupe kukurici. Dojel, hodil do vetchého klína mladou hlavu, pravil:

„Tu máš, babo, za pomoc a za práci“ — a odejel, ztratil se v stepi.

Baba prohlíží mrtvou tvář, rozplétá černý žhoun, vybírá si perly, zlaté peníze, drahé kamení.

Ale syn se vrátil do otcova stanu, pásl stádo koni, a jen občas ve snách vídal bílé město se zlatými báněmi, pestré paláce v olivových zahrádách...



## POVIDKA O ČERVENÉM RYTĚŘI.

Byl jednou mladý rytíř, vyjel do světa.

Jel hlubokým lesem, nikde ani ptáčka neslyšet, kolem samé kapradí, skaliska, vlhké přítmí, dusné vedro, slunce kdesi nahoře prahlo do korun stromů. Červené kalené pláty brnění byly horké a pomaččené, hejno suchých ovadů pilo koni krev kolem očí, nová čabraka se chýtala za ostružiny. Najednou svitlo cosi lesem. Kmitl se blíž, hnědě strakatý kůň, na koni krásná paní v zeleném šatě, žluté, průhledné kamenný na hrdele a v uších, rudé vlasy v stříbrné síťce jako z pavučiny, a šedé oči se smějí na rytíře. Světlý ten příznak zakroužil mezi stromy, stánu a shasnul jako barevný plámen.

Rytíři se vzepjal kůň, poskočil za svým dmuhem do mýtiny, — a před nimi v žhavém slunci stojí v skalách hrad, ke hradu vysoký most, rozehráтым vzduchem znejí trouby, rachotí kotly, hvízdají píšťaly, panoši se hrnou posloužit rytíři. Vjel na dvůr, bílý, mramorový, slez s koně, byl jako u vidění.

Znal doma jen malý hrádek ze dřeva a z kamenní, tmavé komory ke spaní, síň s podlahou nách, chodil oblečen v křišťálových vázkými sály ze zlaté malty a drahých kamenů, seděl za zlatým stolem se vznešenými rytíři a líbeznyými paními, loutny zněly v dálí a oznívaly v horách, — ale nikdo nehlesl slovíčkem, všechny paní, rytíři i sluhové mihali se a hemžili komnatami jako barevné, živé stíny. A na večer zaplanuly voňavé ohně, průvod dřevě a hochů provázal rytíře s líbeznu, rusovlasou paní Adventurě, kleče podávali jim ještě chlazené víno a datle a fky na zlatých mísách. Rytíři zdálo se tam jako v ráji, blažen usnuli, ale probudil se ještě za ranního šera.

Komnata prázdná, nikdo nepřichází zapnout mu spony a řemínky na brnění. Sešel na dvůr, Dovedl jej k rozpadlé jákési zídce, vylezl do sedla a vyjel při svitu červánků. Zdálo se mu, že mihají se za ním věžičky, stříšky, zdi a parliče, ale když vyšlo bílé slunce, zámku nebylo, jen balvany, kapradí, lesní houšti. Hledal, hledal, až potkal toulavého zpěváka na hubeném koníku, v ořeřelých šatech, žlutě sedou bradu dávno nestřihanou. Zastavil se spolu, mladý rytíř vypravoval svoji příhodu. Starý zpěvák poslouchal, pravil: „Hledám sám ten zámek už na padesát let, pane. Také jsem

kdysi vyjel do světa mladý, také se mi zjevila krásná paní Adventiuru, dojel jsem za ní do čarovného zámku. Ale třeba znáti kouzelné slovo, aby zámek nezmizel, aby lid v něm našel život, a vysvoboditel zůstal v něm na věčné časy jako v ráji, po boku krásné paní. Kouzelného slova jsem nenašel, do zámku se nevrátil — a tak také žádán z těch, které jsem kdy potkal na svých toulkách, neviděl ho podruhé — a neuvídí.“

— a neuvídí.“  
Mladý rytíř litoval v duchu starého zpěváka, ale pomyslil si, že neustane, dokud znovu nepotká paní Adventiuru, nejede znovu do čarovného zámku, nenajde kouzelné slovo. Rozloučil se se zpěvákem, a rozjel se znovu ka-  
mentou cestou do temného lesa.



## MOR.

Povídka o přišerném krysaři, který přišel do města Hameln, tenkrát, když se hádal španělský král s anglickým o německé císařství, a po celém světě bylo mnoho myši.

V městě Hameln měli za starých časů pěkný kostel s vysokou věží, na náměstí radnicí s krásným štětem, se sloupky a s okénky, dole kupců, soukenníků, s tesaným průčelím a s portálem, po kterém se vinnou láhví loubí z pískovce, a lezly kamenné pítvářky. Za hřbitovem u kostela táhly se s vrchu zahrady k potoku s pěknými pěšinkami, jabloněmi a třesněmi, a malé sklápky na víno. Potok tek loubí u města až k chaloupkám za hradbami, nalepeným na kamenitým úbočí, rozrytém vodou a rozředěným v měkké hlíně, a dál kolem šibeničního vrchu, který trčel u města, a na něm šibenice, čtyřhranná, ze silných trámů, pahrbeky travou zarostlé, kde pochovávali oběšence. Hradby městské byly široké, stinné, domky se tiskly až k nim, lepily se na silné stěny, porostlé travou, a kde zed' zahybala do úhlu, rostly lípy a jilmy. V jednom takovém koutě vyvíral studený pra-

men z kovové trubice do kamenného žlabu, a nad ním stínily vodu staré lípy, co pamatovaly ještě staré císaře a výpravy do Sváté země.

Na trávník pod lipami dojel jednou odpoledne podivný vozík. Včely na květech zučely, komáři vířili nad vodou, a mullí, již vozík táhli, měli plno ovadů na zanícených očích, marně si proti mouchám švihali po bocích chvostnatým ocasem. Vozík byl z cizí nějaké země. Korba pleťená z barevného protiví a divná znamení na ní, kola plná, sbitá z hladkého dříví, na voji v předu vyřezávaná hlava, klanice na vrchu měly jako arabské hlavy s turbanem, a červené a žluté pruhovaná plachta, jež na voze visela přes tyč na obě strany jako stan, měla na krajičích těžké třepení. Z vozu vyskočili hmuřatý psíček, černé, lesklé srsti, s bílým chvostem a zlostným obličejem jako starý člověk, chupy mu řasnaté visely až na zem. Za psíčkem vylezli dlouhý, hubený člověk v pestrém šatě, uvázał opatě o lipu, vytáhl tři strakaté tyče a malý měděný kotlík, rozkřesal si oheň z třísek, které podivně voněly jako po mandlovém oleji, varil si bílé zrní a s ním nějaké koření, jež měl v malých pytlíčcích. Bylo vedro, ulice byly prázdné, nikdo si podivného člověka nevsímal.

Na večer, když se ochladlo a sluneční hodiny na věži už neukazovaly, vycházely chůvy s dětmi na náměstí, lidé posedali na lavčkách, pod poloubím, na besedu. Nebe bledlo, v ulicích houstly

stíny, hvězdy ještě nevyšly, ale najednou na hradbách jakoby vysvítla veliká barevná hvězda. Hned byla červená, hned zelená, vycházely z ní paprsky jako světly proud a třásly se na listí lip, na hradebních kamenech. Seděla pevně na obloze, jen chvěla svým světlem a změnila barvu. Nikdo nevěděl, co by to mohlo být, není-li to nějaká hvězda zlá, znamení v těch těžkých, bouřlivých časech. Než se na tom lidé usnesli, uslyšeli hrát podivnou píseň, nikdo takové písně nikdy neslyšel. Byly to tony žalostné, měkké a hluboké, tesklivě vzlykaly a lehounce vyořaly do výšky, skákaly tíše do hloubky zpět a zpívaly melodií, jako když voda zurčíc, listí šustí po lese a vítr k tomu vyznívá třesavým system na blízku.

Hned se sebrali, kde kdo, podívat se, co to bude. Tak došli za světlem až pod lípy, a co tíše svítí veliká svítlna, a nád ním na háku lými barevnými okénky, a uvnitř hoří plamen jako požár. Růžové a zelené světlo se rozlévá po trávníku, voda z roury stříká jako rozpukající štené zlato, a u kamenného žlabu sedí hubený člověk, hraje na dlouhou, černou píšťalu. Teplý večerní vzduch je těžký sílnou, líbeznu vůni, stíny poletují pod bledozeleným listím lip, a táhla, sládká melodie zvučí daleko nad městem pod hvězdám nebem, tak smutná a chvějná, až bojí srdce. Chůvy posedaly po trávníku

s dětmi do rážového světla, muži a ženy starší se v temnu, všichni se dřivali na neznámého pištee. Žlutý plamen světa zaléval jeho hlavu, kůže na obličejí zdála se jako z šedivého vosku. Velká, kulatá hlava byla olysá, ale po suché kůži na lebce rostlo pápětí bílých vlasů v lehce načechraných chumáčcích. Silná brada, zarůstala černými a šedivými štetinami až k tenkým, přilehavým uším, nos byl úzký a dlouhý, svíslý jako zobák, oči docela kulaté, velké přisné, modré, na vrch hlavy, ale bez obočí. Červenavě žluté pysky, vrásčité a dužnaté, špulily se kolem tenkého brčka tlusté pišťaly, tenké ruce klapaly dlouhými paličkovitými prsty po dřevěných leskle ohmataného dřeva, pobitého žlutými háčky, jež chřestily, když je tiskl a používal, jak kdyby mu kosti chřastily v prstech. Celé hubené tělo bylo jako shroucené a scvrklé v otřelých šatech z červených, zelených a žlutých pruhů, a nohy vězely v těžkých olysalých střevících z červené, rozpraskané kůže.

Diváků se nahromadilo kolem cizího pištee až husto, ale on si nikoho nevšímal, jen hrál, nadnášel píšťalu rukama, zavíral občas vyboulené klapy očí, že vypadal s vyseďlými klenými kostmi a popelavými váčky pod očima jako mrtvý, jen ohryzek na žinatém krku se mu pohyboval pod řemínkem v klíčku uvázaným, jak nabíral dech a pevněji tiskl pysky. A když dohrál, rozhlédl se kolem, a všichni si oddychli.

Dečka se zatím batolila v trávě, lezla k vozíku, chytala psíka za převrslé uši. Všichni kolem byli zvědaví, odkud je ten podivný člověk, vylívali se ho, odkud přichází, co dělá. Člověk vylíval si píšťalu na špicatá kolena, stažená po krk bradě, a vypravoval o svých cestách, jakoby byl z jiného světa.

Byl v Itálii, v té krásné zemi, kam císařové tak často jezdili a německá vojska vodili, byl i na tom blaženém ostrově, který tak lbezně není sámého ráje počátek. Myrtové lesy na stříbrné svítili na slunci, nebo je bez obláček modré, jako do běla rozpálené, červené mečky, divoké, po bílých skalách, a na vysokých stěsích sedí malé barevné domky, okénka plná červených a žlutých karafiátů. U cest vavřínová říková houští celé lesy se zlatým ovocem, nejsladší potravou lidí, a kde jen místečko prázny, všude plno révy, těžké, černé a zlaté polejují jako z barevných plamenů, a hejna toho blaženého kraje modré, tmavé moře, tak průhledné a čisté, že hluboko vidět na dně bílých písek, široká houští a rozvětvené stromy červených korálů, nad nimi plují podivné potvory

moře, hoří duhovými barvami, oči jim svítí jako rubíny. Ale zlé znamení je objevilo, čert nabyl moci nad světem, všudy je bída a hlad, a také tam, do pozemského ráje, se vedral nepřítel lidí.

Všichni se ulekli čerta, pokřižovali se, i dětem udělali po křížku na čele. Po celém světě kázali kněží o čertu, že se má zjevit, že mu dána moc nad světem, prorokovali Antikrista a jeho příští — a tu najednou hrozná zpráva, a do ráje se vedral, byl viděn živý. Ale hubený pištec na nic nedbal, přivřel oči a po-  
vídal:

„Stál jsem na zeleném pahrbku a díval se do kraje. Pode mnou záliv, jen sluncem hoří, po břehu domky mezi palmami jak sídla blažených, křoví růžových keřů voní, a fialové plamínky kvetou nad vinným houším. V dále trčí vysoký vrch, dědinky a pole na úpatí, tmavé lesy po úbočí, a z nich do výšky holé násypy štěrku, skály a sněhové zleby až na vrchol, černý a očázený, obláčky ověnceny. To je brána do pečetí nebes zapечатá. Tam dole přikován na řetězu arciběs, uvržený do hlubiny Propasti. Ticho proléto krajem, ani listek se nehýbal, náhle sešlehl s bělavého nebe světelný paprsek, posel okřídlený, do vrcholu hory, kouř se vyvalil, země se zatřásla, otevřely se brány pekelné. Hrozný dým a smrad vyřítli vzhůru a

rozlétl se krajem, přikryl všechno stvoření; za-  
temnil nebe, žhavé balvany hučely a prýskaly  
sypalo bílé dědinky a zbalnilo vodu moře, za-  
tu vidím, strašlivý čert vystřikuje obrovskou  
otvor zakřivenými prackami, až se země otřásá,  
praskají úbočí, kácejí se lesy, a pekelný žhavý  
hnis se provaluje proudem z útrobu země. A čert  
rozvřítá ohnivě pysky, plive olověnou a sirnatou  
slinu do výše, až těžkým proudem stříká na  
mlé vřkol, spaluje vinice i skálu na popel. Mira-  
duší se v sirném prachu, voda moře se vaří,  
sytí a šlehá vysokými hřebeny vln daleko na  
břeh, žhavé proudy splachují tisíce mrtvých  
lidí, a mokré cary popelnatých oblaků šlehají  
přes města a pole. Pekelná temnota přikryla  
zemí, jen rudý a žlutý dech dábla svítí a hučí  
k nebesům v temnu, jeho bílé tesáky jako  
skalní útesy prosvitají lavou a popelem, a roz-  
praskaná hora chrčí a stěná pod pařáty dábla,  
jak se dere ven. Tak zničeno bylo předhoří  
pomsty Boha Spravedlivého.“

Ženy klečely na kolenu, hlasitě se modlily,  
muži hleděli strnulýma očima na hlasatele Bo-  
žho hněvu, jenž seděl se zavřenýma očima a  
dál xypřávil, jak posílil Bůh prostopášnou an-  
šlickou zemi. Byl ve velkém městě Londýně, da-

Ileko na mlhavém ostrově, kde vládné anglický král, kde jsou jen samé slavné průvody, plno nádherných šatů, prostopásaných žen a divokých mužů, vraždících se v nespravedlivém boji. Tak dlouho hýřil král a jeho družina, až těžce dopadla ruka Páně na nešťastnou zemi. Mlhy zahalily město a kraj, hrozný zářach se rozšířil po zemi, a hejna velikých, ocasatých myší vyběhla ze stok a z děr polních. Po tisících se hemžily, bylo jich všudy jako popele, v komorách, ve spížích i v ložnicích, v noci hryzly lidi do krvava, požřaly a koušaly se navzájem, až jich ležely stohy mrtvých na ulicích a po cestách, ošklivo pohledět. Nikdo však nedbal na znamení boží, dál svítily pochodně na divoké plesy a na šílené hony, až přilétli vyslanci Boží....

„Byla tmavá, studená noc, mlhy se válely po nebi a ploužily krajinou, náhle však z tmavé propasti nebes nad Southwarkem zjevil se hrozný host. Bílé, zpěněné kostry koní uháněly, mračny, bílé, kopyty do střež domů, hřívou smetaly hvězdy s oblohy. Na nich jezdci s vyceněnými zuby a krvavýma očima, barevné cáry s nich vlahí jako rezavá oblaka a ohnivě mřáky po obloze. Jezdci bodali své mrtvé koně do žeberních kostí a mávali hroznými zbraněmi. Těžký meč jako ocelová kláda svištěl skrz oblaky, tenká kosa protínala jako bělavý blesk celý obzor, a rány kladiva drtily města, třáslý

zemi a obracely chrámy v sutiny. Sotva přelétli tyto poslové Božího hněvu, tisíce lidí padlo jako podřátá kosou, mrtvoly nepohřbené v městech nestačily šachty pojímat zčernalé mrtvoly.“

Hruža pojala posluchače rozsazené kolem lip. I u nich od nějakého času bylo myší až černo; zďálo, že vidí v temnu pod hradbami na kraji strouhy růžové rypáčky s tuhými vousy, a malá, černá očka.

Pištec vzal zas píšťalu a zapískal. Ale to už nebyla hluboká, žalostná melodie: svištělo to a hvízdalo vysokými tony, táhlými, píštivými trilký, v divokém, skákavém tempu. Jak počal, zachrastilo to pod plachtou vozíku, a po klavnici sblhaly malé, bílé myšky s růžovýmá očima nůku, lezly krysarí po kolenou a za nádra, potly se ve věnec, spouštěly se po píšťale na zem, spíle a tančily v šíleném tempu kolem tyčí. Děti výskaly radostí, chůvy teskaly rukama, a všichni lidé volali: „Myši — myši tančují!“ Všichni se radovali, že je taký pištec dobrý, že myši umí krotit. Dohrál, myši zmizely pod plachtu a kouř z ní vystupoval, v temnu až přecházely oči od té barevné, shaslé záte. Tak se sebrali



všichni domů zpět, až se ponocný divil, když potkával tolik lidí bez svítilen klopýtat k náměstí, vyprávět o myších a o podivném krysaři.

Na druhý den, když šli lidé na ranní, užasli. Po ulicích leželo plno mrtvých myší, ošklivá naduřelá břicha, holé štetinaté ohony, vycentené tesáčky, očka modrou mázdrou potažená, tak jich leželo plno u zdí, v blátě, v kolejíčích, a po nich lezl a bzučel žlutý, ryšavě chupatý hmyz, ných lezl a bzučel žlutý, ryšavě chupatý hmyz, vysáváje tenkými sosáky smrdutý hnis a zirkaje tenkými křídly v parném dopoledním slunci. Měšťané byli rádi, že jsou zbaveni tě ošklivé metly, ale radu pojal strach, co z toho bude. Nebylo už jinak, než že ten podivný krysař krysy vyhubil, ale jaká to byla moc, kterou měl? A pak, co to významněvává, ten myší mor, když v tom městě Londýně tak hrozná věc z toho povstaly? Na konec se páni v radě usnesli, že je dobře, když jsou té myši rány zbaveni, ale že ten krysař má jít z města ven, aby snad někomu neublížil, a jeho myši že mají být také zahubeny, aby jich v městě nenasadli. Hned ho zavolali, myši sebrali do klece a řekli mu, co se má stát. Stál tichý, neřikal nic, když drábové myši házeli do hrnce vřelé vody, když opatřená zvířátka vysoce pištěla, zoufale pracickami škrala po polevaných stěnách; ale když odcházeli, povídá: „Těžko je rušit cesty života, ale dobře jest, jsou-li přičiny spravedlnosti Boží a činů jejich.“ Pánové se lekli a

hned nařídili, aby byl zavřen, až se ukáže, co to chtěl hrozného říci. Šli domů plni starostí, purkmistr nevěděl, co by s tím počít měl, ale uplakaná: Zdeničce, jež včera přišla jeho paní celá s chůvou z procházky, že hrčí v kríčku, a očka má zvrácená. Purkmistr vyběhl do komory, a očka své děvčátko na ovčí káži ležel, pod hlavou zlaté vlásky polštářek, ale hlavička rozpálená, kolem spoceného čilka, hezounké rtčky vyschlé šená, a tenkými prstíčky sahá si na krček, dusí hned si pomysli, že není jinak, to že je taj krysařova pomsta. Poslal pro něj, a sotva ho přivedli, sepiatýma rukama ho prosil, že se mu smiloval, na živu ji zachoval. Starý krysař vzal dřevínku za rozpálenou ručku, díval se jí do očí a tiše povídal: „Dobře bude tomu čilku slušet barvíněk.“ A děvčátko, když ho uvidělo, poznalo jej, usmálo se lbezným smíchem a chrápělo tiše: „Myši — myši tancují.“ Pak jí hudeci zahráli v hrdle, studené kapičky potu orosily zapadlé spánky s modrými žilkami a hladi Zdeničce vlásky, ale tuhá skleměná očka už ho neviděla. Pak se rozznili, na všecky svolával hněvy Boží a starého krysaře bíl, za vlasy

se rval, pomsta sliboval. V té chvíli znovu svolali radu a se snesli, že ten zlý čarodějník má být hned z města vymrskán a všecko, co má, spáleno pod šibenici. Ubohý pištec opět nic nepravil, když mu svlékali pestří kabát a ruce do předu v zápěstí vázali, že se mu kůže nade kloubech odírala. Díval se kolem sebe očima naběhlýma krví, a silná brada se mu třásla. Drábové obnažili mu vyhublé, chlupaté tělo, připravili si hrozné býkovec, z býčí kůže na hrubo řezané, na konci rozštěpené a drátem propletané, chytli za provaz a táhli jej na ulici. Dole před radnicí už stál vozík, tažený muly, malý pištec vesele vyštěkával, když spatřil pána, ale drábové jej odkopli a začali krutě bít do hubeného těla. Po ulicích stálo plno lidu, v slunci se jen leskly čepce žen a svítily bílé živůtky, všichni křičeli, hrozili pěstmi, na věži vyzváněli umíráčkem za mrtvami, Zdeničku, a drábové bili svalnatýma rukama, až jim v slunci pot tekł s tvářmi. Pištec se potácel, ramena sebou trhala, hnědá kůže na zádech duřela, puchla po každé ráně, až praskala, a černá krev kapala na červené nohavice. Tak byl tažen odsouzený pištec zvolna na provaze až z brány ven a na šibenici vrch polomrtvý. Tam hořela hromada suchých borovičných větví, očázanými kameny zatížená, v duch se nad ní tetelil horkem, a jiskry s popelem prýskaly do výšky. Přivázali krysáře

k šibenici a do hranice házeli náruče koflíčky, skleniček a krabiček z jeho vozu. Byly tam průhledné baňky plné krásné barvených vodiček, škrátnuky ze vzácného dřeva, podivně vyřezávané, pytlíčky z barevné kůže, plně šeného listí. Z hranice tryskaly široké barevné plameny, libezné vůně prýštily z plamenů; čarodějník, čarodějník, křičeli všichni, když viděli barevné plameny, a drábi znovu bili ze všech sil, až padl ubitý čarodějník na šterků krví pocákaný a zůstal viseti za zmodraté ruce na sloupku. Pak sebrali vozík a zmodraté pryč, šibeničný vrch byl prázdný, jen hranice hořela, a černý pištec se připlazil k svému pánu, kulhaje, olizoval mu čelo.

Tak se v městě utišili, že spravedlnosti dost učinili, neštěstí od města odvrátili. Ale na věži kostela v tom městě byl hlášený, ten byl učený mnich, uměl staré knihy čist a psát ozdobným písmem na pergamentu. Odšel kdysi z kláštera na poušť, vrátil se po dlouhých letech a šel do města na věž, nikdy do ní nescházel, jídlo a dříví mu posílali po provaze nahoru. Ten rozuměl mnohým věcem, měl velikou knihu v dřevěných deskách zavázanou, hedvábním potaženou, a listy z bílého, tence hlazeného pergamentu. Do té si maloval barvami písmena, listy a větévky, psal do ní v městě. Ta kniha byla jeho radost, u ní vy-

sedával, když se nemodlil. A podvečer vycházel na kamennou podezdívku se sloupkovím, porostlou svlačcem, rozhlížel se po kraji. Ten den slyšel zvonění umířáčkem, viděl u slunci hemžit se lid, vést bitého muže, slyšel, jak mu lajt, viděl, jak se potácí, a srdce jeho se zarmoutlo, že spravedlnost žádá ukrutné oběti. Tak uvažoval, a slunce zapadalo. Zahořelo za lesy, většilo a tavilo se žlutým zářem, zažehovalo červánky skrz černé mraky, až zapadlo. Měsícem sňavěl zružovělý kraj a modraly slabé stíny, tma houstla, a na šibeničím vrchu do mdlého světla rudla dohořívající hranice. Město usnulo, jen lucerna pohnutého potácela se uličkami, a u purkmistrů v okénku kamenného, vysekaneho štíru, žlutě se třásla načervenalá skvina světla u mrtvé Zdeničky. Ticho zalehlo kraj, a měsíc stoupal úsilně nad obzor.

Tak dlouho klečel mnich na zídce galerie

modlil se za toho ubitého, který tam kdesi, kde doutnaly poslední jiskry hranice, dokonával. Tu se probral, zasluchl, jakoby se rozvlnil vzduch, a tichá, cizí žalostná melodie zazněla nad městem, přerývána zlymi, vysokými trilký. Na šibeničím vrchu bylo vidět vysokou, hubenou postavu, jež se zdvihala se země, jakoby rosla do oblak, měsíc ji ozařoval, jak dlouhými, lehkými skoky sblhala na cestu od brány, a mnich dobře viděl hrozně-

ho, sňalého pištěce, jak procházel deskou měsíční: ostrý, zahnutý, nos, vypoulené oči, pápeř jak nádnější na lysé lebi, dlouhé, hubené ruce, lené psyky dmýchající do tenkého píšťalu, a sešpu-tím co tvrdé, tenké prsty jako paličky klapou po klapkách. Za ním pobíhal vysoký pes s hubou, a pištěc stále piskal tiše a zřetelně hroznou melodii. Město se neprobouzelo, ale brána se tiše sama otevřela, a z ní vyplýnul proud dětí po rozryté vozové cestě, lehce spěchal za obrovskými kroky krysáře, váber žalostnou písni jeho píšťaly. Po střechách města a po zemi probleskovala slizká stříbrná plšeň měsíčního světla, ale mrtvý průvod prokmitával barevně hvězdným temnem. Malé, sňalé hlavíčky, očka zavřená zamodralými klapkami, ně skráních a řídkých vláscích věněčky tma-ové barvínku s rudými bobulkami lýkovec tma-ými perlami zimostřázu, s hnědým listím vařínovým a klokočovým bobky, měděné a stříbrné křížky na prsou na bílých rubáscích, a v ztuhlých, voskových ručkách pestře pa-nky, vyřezávaná cínkátká, pomalované pa-zíčky. Šly, jakoby se nesly, lehce a plynně, zavřené oči jako vidoucí, a z popelavé červe-ných rtů v hrozném chraptu zněla chrčivé podivná píšťcova píseň. Tak se nesly v mě-

sícím světle kol šibenického vrchu, zelené světušky v tichých trysčích vzletaly nad zem a osvětlovaly šustivé hedvábí i konopné plátno malých rubášků, až v dáli světlé oblaky sná-příšerný krysař se svým psem nořil se v po-řhaná černá mračna v zakaleném obzoru, a celé to vidění jakoby se rozplynulo v svitu měsíčním a v oblacích, rozháněných prudkým víchrem, jenž svištěl v krovech měšťanských domů pod kostelem.

Mnich uděšen odříkal nahlas latinský žalm a vrátil se do své komory, navinul voskový sloupek na točený mředěný drát svícnu, roze-vřel knihu a zapsal hrozné vidění.

Na druhý den rozlehl se z rána po celém městě strašné kvílení, zvoněk smutně cinkal bez přestání, ženy vybíhaly na ulici prosto-všechen pláč, marně v dusném vzduchu byl plněného kostela hořely tlusté voskovice, a smutné litanie zněly dnem i nocí: truhláři ro-bili o překot malé rakvičky, krejčí neměl do-sti kmentu, nestáčíli střihati na malé rubášky, a kovaná vrátka kostelního hřbitova se neza-víela celý den. Všechna děťátka odešla za-příšerným krysařem, a z modrých rtů chrap-lavé jim zněla píseň smrtelného hudec. Starý mnich připsal na svůj pergamen, že zjevil se v městě pištec pestrobavý, démon křavavý,

jenž odvedl dítky města za sebou do Země bez návratu; a připojil, že spravedlnost lid-Božím.  
ská je třtina větrem se klátící proti soudům

